

DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ I INNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH DLA MIASTA SKARŻYSKO-KAMIENNA

ALKOHOL A MŁODZIEŻ
✦
MŁODZIEŻ A NARKOTYKI
✦
PRZEMOC RÓWIEŚNICZA I DOMOWA

RAPORT Z BADAŃ MONITORINGOWYCH
REALIZOWANYCH PRZEZ FIRMĘ:

Grzegorz Hryszkiewicz
59-921 Opoleko Zdrój
ul. Krakowska 9

rok 2008

ALKOHOL A MŁODZIEŻ

Na pytanie, kiedy w przypadku konsumpcji alkoholu przez młodzież możemy mówić o nadużywaniu, odpowiedź brzmi: **zawsze**. Alkohol jest dla ludzi, ale dla ludzi zdrowych i dorosłych. Jerzy Melibruda w broszurze pt. „Tajemnice ETOH” pisze:

„Zdaniem lekarzy i psychologów istnieją bardzo poważne uzasadnienia do tych ograniczeń. Nawet niewielkie ilości alkoholu, niegroźne dla dorosłych, mogą uszkadzać procesy rozwojowe dzieci i młodzieży. Dotyczy to nie tylko rozwoju biologicznego, ale również procesów związanych z uczeniem się i zapamiętywaniem oraz rozwojem uczuciowym.

Gdy człowiek ma kilkanaście lat budują się fundamenty jego umysłu i osobowości. Metaforycznie można powiedzieć, że alkohol wypłukuje cement z tych fundamentów. W młodości powstaje podstawowa mapa orientacyjna dla dalszej drogi życia – oszołomienie alkoholem dostarcza fałszywych informacji i drogowskazów. Jest to czas, gdy człowiek odkrywa różne barwy uczuć – alkohol zamazuje różnorodność i bogactwo tęczy autentycznych przeżyć.

Młody człowiek uczy się wiązać swoje przyjemne stany z alkoholem, a nie z konkretnymi wydarzeniami życiowymi i w ten sposób oddala się od rzeczywistości. Młodzi ludzie zamiast odkrywać prawdę o sobie i życiu w naturalnych i autentycznych doświadczeniach osobistych uczą się pośpiesznego i złudnego manipulowania własnymi uczuciami i umysłem.”

Wielkość spożycia alkoholu przez młodych ludzi zdeterminuje w przyszłości ogólny stan zdrowia społeczeństwa. Alkohol zaburza zdolność uczenia się – w związku z czym zbyt wczesne rozpoczynanie picia staje się bardzo często przyczyną trudności i niepowodzeń w nauce. Wywołując w sposób sztuczny stany emocjonalne alkohol powoduje hamowanie rozwoju emocjonalnego i opóźnienie dojrzewania nastolatków.

Picie alkoholu przez młodych ludzi powoduje także bezpośrednie szkody indywidualne i społeczne. Jest ono przyczyną ryzykownych zachowań. Jak pokazują dane statystyczne, wzrasta liczba nieletnich sprawców a także nieletnich ofiar przestępstw. W związku ze słabo ukształtowaną strukturą układu nerwowego młodzi ludzie cechują się słabszą tolerancją na alkohol. Powoduje to, iż nawet niewielkie dawki mogą wywołać niekontrolowane zachowania. Szybsza jest także droga do uzależnienia się.

Jak twierdzą eksperci, alkohol jest główną przyczyną zgonów i inwalidztwa u osób w wieku 15-21 lat, znacznie przewyższając pod tym względem szkody związane z narkotykami.

Podstawą diagnozy zachowań związanych z alkoholem i problemów alkoholowych wśród młodzieży są badania ankietowe przeprowadzone wśród młodzieży ze szkół w Skarżysku-Kamiennej. Badaniem objęto uczniów, w następujących przedziałach wiekowych:

- *klasy VI szkół podstawowych*
- *klasy III gimnazjalne*
- *klasy II szkół ponadgimnazjalnych*

Otrzymane wyniki poddano analizie statystycznej i merytorycznej. Objęła ona następujące bloki tematyczne:

- o *Stan zasobów*
- o *Wiedza o alkoholu – mity i fakty*
- o *Postawy młodzieży w stosunku do alkoholu*
- o *Skala problemów alkoholowych – zachowania alkoholowe*
- o *Postawy dorosłych a picie młodzieży*
- o *Młodzież a narkotyki*
- o *Przemoc*

OPIS METODOLOGII BADAŃ

Realizacja celów zawartych w ofercie badań wymagała objęcia badaniami próby z populacji uczniów szkół gminy (dziewcząt i chłopców) w trzech grupach wiekowych:

- *uczniowie klas VI szkół podstawowych*
- *uczniowie klas III gimnazjów*
- *uczniowie klas II szkół ponadgimnazjalnych.*

Wyboru próby dokonano metodą *doboru warstwowego* (podział na jednorodne warstwy – grupy wiekowe i wybór badanej próby w obrębie wybranych warstw). Badane były po trzy klasy w każdym z wyżej wymienionych przedziałów wiekowych.

Badania realizowane były metodą *ankiety audytoryjnej* ((badania zbiorowe). Ankieter czyta instrukcje, podkreśla anonimowy charakter badań, następnie, w przypadku wątpliwości, odpowiada na pytania i udziela indywidualnych wyjaśnień. Po zakończeniu badania ankieter zbiera ankiety i wkłada do przygotowanej teczki.

Ankiety (dla dorosłych i dla młodzieży) przygotowane były przez psychologa, specjalistę psychoterapii uzależnień, w oparciu o narzędzia stosowane powszechnie w tego typu badaniach.

Ankiety przeprowadzali ankieterzy z firmy „Ekspertyzy-Edukacja-Terapia EKSTER”. Są to osoby przygotowane do realizacji badań ankietowych, mające duże doświadczenie w realizacji takich badań, a także zajmujące się w praktyce zagadnieniami w sferze rozwiązywania problemów alkoholowych.

I. STAN ZASOBÓW

❖ PROFILAKTYKA

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi jednym z ważniejszych zadań realizowanych przez miasta w tej dziedzinie jest: „prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej i informacyjnej, w szczególności dla młodzieży”.

W ostatnich latach odchodzi się od pogadanek i prelekcji dla młodzieży na temat szkodliwości alkoholu i narkotyków – okazały się one mało skuteczne, a czasem zwiększały nawet zainteresowanie środkami odurzającymi. W chwili obecnej kładzie się nacisk na realizację programów profilaktycznych i tworzeniu świetlic socjoterapeutycznych. W nowoczesnych programach wiedza o środkach uzależniających i o uzależnieniach to zaledwie 10-15% całego programu. Główny nacisk kładzie się natomiast na uczenie się takich umiejętności życiowych, które pozwolą zmniejszyć ryzyko wejścia na drogę uzależnienia. Wynika to z przekonania, że człowiek pozbierany w sobie, zadowolony z życia, umiejący egzekwować swoje prawa i radzić sobie w trudnych sytuacjach nie będzie odczuwał potrzeby wspomagania się chemicznymi środkami zmieniającymi świadomość.

❖ Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne w 2007 r.

	Liczba osób uczestniczących		
	uczniów	nauczycieli	rodziców
<i>Szkolne programy profilaktyczne</i>			
➤ Organizacja różnych form działań dla dzieci i młodzieży – małe granty	915	20	70
<i>Pozaszkolne programy profilaktyczne</i>			
➤ Profilaktyka HIV/AIDS			
➤ Spektakle profilaktyczne:			
- „Z całej stop przemocy”	2.462	20	-
- „Jutro jest ... wtedy pochylisz się nad sobą”			
- „Wyrok niewinności”			

❖ Świetlice:

	Liczba			
	placówek	dzieci	W tym: z rodzin alkoholowych	wychowawców
<i>Świetlice realizujące program socjoterapeutyczny</i>	3	115	90	7
<i>Świetlice realizujące program opiekuńczo-wychowawczy</i>	11	160	150	12

❖ Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

	Ilość dzieci
<i>Dzieci korzystające z działań na rzecz dożywiania, uczestniczące w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych</i>	115
<i>Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym</i>	160
<i>Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych</i>	80
<i>Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych (np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp.)</i>	140

II. WIEDZA O ALKOHOLU - MITY I FAKTY

Wokół zachowań alkoholowych narosło wiele mitów. Opierają się one na fałszywych przekonaniach i półprawdach. Funkcjonowanie ich w obiegu społecznym stwarza duże zagrożenia, gdyż utrudnia dostrzeżenie realnych niebezpieczeństw związanych z nadużywaniem alkoholu. Dlatego tak istotne jest dostarczanie rzetelnej wiedzy na ten temat. Młodych ludzi poproszono o ustosunkowanie się, czy stwierdzenie: „**Alkohol w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce**” jest prawdziwe czy fałszywe. Oto odpowiedzi:

	<i>Prawdziwe</i>	<i>Fałszywe</i>
Szkoły podstawowe – kl. VI	47 %	53 %
Gimnazja – kl. III	37 %	63 %
Szkoły ponadgimnazjalne – kl. II	29 %	71 %

Odpowiedź prawidłowa brzmi oczywiście, że jest to twierdzenie fałszywe. Alkohol w piwie jest taki sam jak w wódce. W niektórych krajach ponad połowa osób uzależnionych piła przede wszystkim piwo. Upijanie się przy pomocy piwa i wina trwa dłużej, ale jest bardziej zwodnicze i łatwiej wciąga nowych konsumentów – młodzież i kobiety.

Świadomość tego faktu wśród uczniów szkół w Skarżysku-Kamiennej jest różnicowana. *Niemal połowa uczniów klas szóstych, co trzeci z gimnazjalistów i 29% uczniów drugiej klasy szkoły ponadgimnazjalnej nie posiada na ten temat prawidłowej wiedzy.*

Następne pytanie odnosiło się do wizerunku alkoholika, a w zasadzie było pytaniem o najistotniejsze objawy uzależnienia.

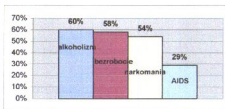
Czy alkoholik to człowiek, który:	Szk. podst. kl. VI	Gimnazjum kl. III	Szkoły ponadgimnazj. kl. II
Pije codziennie	54 %	41 %	40 %
Chodzi brudny i zaniedbany	9 %	7 %	16 %
Gdy zacznie pić, nie potrafi przerwać w dowolnym momencie	71 %	78 %	80 %

Centralnym objawem uzależnienia od alkoholu jest utrata kontroli picia. Najbliższa prawdy jest więc odpowiedź trzecia. Pozostałe dwie cechy także

mogą występować w uzależnieniu (głównie w ostatniej, najbardziej zaawansowanej fazie), jednak nie stanowią o istocie choroby alkoholowej. Także tutaj wiedza uczniów jest dosyć zróżnicowana. Zdecydowana większość uczniów we wszystkich grupach wiekowych podaje prawidłową odpowiedź, jednakże bardzo często wśród objawów alkoholizmu wymieniane jest codzienne picie, co odzwierciedla obiegowe opinie o osobach uzależnionych.

III. POSTAWY MŁODZIEŻY W STOSUNKU DO ALKOHOLU

Przed podjęciem działań profilaktycznych w dziedzinie uzależnień warto jest zadać sobie pytanie, czy młodzież w ogóle dostrzega problemy wynikające z nadużywania alkoholu, a jeśli tak, to jak wysoko plasuje je w hierarchii zagrożeń. Oto tabela wyników:

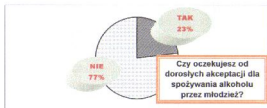

a w dalszej kolejności:

- *Wzrost przestępczości* 27 %
- *Zanieczyszczenie środowiska* 24 %
- *Kryzys rodziny* 18 %
- *Problemy mieszkaniowe* 9 %

Jak widać z powyższych danych zarówno alkoholizm jak i narkomania znajdują się wśród trzech największych, zdaniem młodzieży, zagrożeń społecznych. Co istotne, podobnie spostrzegają to wszystkie badane grupy wiekowe.

Odpowiedź na następne pytanie ma podstawowe znaczenie dla osób dorosłych: rodziców, wychowawców. Chcieliśmy zobaczyć, czy uczniowie oczekują od dorosłych akceptacji dla spożywania alkoholu przez młodzież.

Jak z tego widać, *liberalne podejście niektórych rodziców czy wychowawców w stosunku do pijącej młodzieży wcale nie musi korespondować z oczekiwaniami uczniów*. Bywa ono raczej uwarunkowane chęcią przypodobania się młodym ludziom poprzez realizowanie najprostszych, niewymagających większego wysiłku, recept.

Dalej pytaliśmy, czy zdaniem badanych **powinien być prawnie ustalony zakaz sprzedaży alkoholu dla dzieci i młodzieży**, oraz, na jakim poziomie powinna być ustalona granica wiekowa:

Od jakiego wieku powinno się sprzedawać alkohol	
Bez ograniczeń	5 %
Od 12 lat	2 %
Od 14 lat	1 %
Od 16 lat	17 %
Od 18 lat	57 %
Od 21 lat	18 %

Z otrzymanych rezultatów wynika, że *zdecydowana większość uczniów szkół w Skarżysku-Kamiennej (95%) jest przekonanych o konieczności istnienia ograniczeń wiekowych dla legalnego kupowania alkoholu*. A więc i w tej kwestii badana młodzież daleka jest od radykalizmu.

3/4 uczniów nie widzi potrzeby obniżenia wiekowej granicy legalnej sprzedaży alkoholu.

Niemal co piąty z ankietowanych uważa nawet, że powinna być ona podniesiona z 18 do 21 lat

W kontekście otrzymanych wyników warto wiedzieć, że, jak wynika z doświadczeń amerykańskich, próby obniżenia granicy wiekowej owocowały radykalnym wzrostem wypadków drogowych, których przyczyną był alkohol, w grupach, których dotyczyła zmiana, zaś podniesienie granicy wieku wpływało na zmniejszenie wypadkowości. Wykazano także, że podniesienie granicy wieku zawsze powoduje gwałtowne obniżenie ogólnego spożycia alkoholu w całej grupie wiekowej podlegającej ograniczeniom prawnym.

IV. SKALA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH - ZACHOWANIA ALKOHOLOWE

Przy obserwowanym obecnie w kraju spadku spożycia alkoholu na jednego mieszkańca istnieje jednocześnie tendencja odwrotna dotycząca alkoholu wśród młodzieży. Obniża się wiek inicjacji alkoholowej, zanikają postawy abstynenckie, coraz więcej ludzi ma kontakt z alkoholem i to wcale nie sporadyczny.

Statystyki ogólnokrajowe mówią:

- 70% - 85% dzieci ze szkół podstawowych piło już alkohol (w tym 20% 11-latków). Od połowy lat 80-tych w grupie 15-latków odnotowano prawie trzykrotny spadek liczby abstynentów (obecnie 10%)
- wiek pierwszych kontaktów z alkoholem wynosi obecnie 11 – 12 lat
- zacierają się różnice pomiędzy chłopcami i dziewczętami w częstości podejmowania prób picia alkoholu. Do picia wina przyznaje się 44% 15-letnich chłopców i 42% 15-letnich dziewcząt. Do picia wódki przyznaje się 53% 15-letnich chłopców i 39% 15-letnich dziewcząt.
- Połowa dorosłych Polaków uważa, że picie alkoholu przez młodzież jest poważnym problemem społecznym (zaraz za bezrobociem i spadkiem stopy życiowej)

A jak wyglądają rezultaty przeprowadzonych przez nas badań? Na początek zbadaliśmy, jak sama młodzież spostrzega skalę uzależnień w swoim środowisku.

Ilu twoich kolegów pali papierosy	Klasy VI	Gimnazjum kl. III	Szkoły ponadgimn. kl. II
większość	6 %	24 %	35 %
około połowy	6 %	34 %	30 %
mniejszość	18 %	26 %	23 %
pojedyncze przypadki	47 %	15 %	12 %
nikt	23 %	1 %	0 %

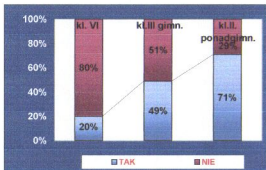
Sześciu na dziesięciu uczniów klas III gimnazjum oraz 2/3 uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych uważa, że przynajmniej połowa ich kolegów pali papierosy.

Dalej pytaliśmy o zachowania alkoholowe.

Ilu twoich kolegów pije alkohol	Klasy VI	Gimnazjum kl. III	Szkoły ponadgimn. kl. II
większość	7 %	42 %	54 %
około połowy	8 %	26 %	34 %
mniejszość	16 %	13 %	10 %
pojedyncze przypadki	33 %	14 %	2 %
nikt	36 %	5 %	0 %

Jak widzimy, przekonanie, że co najmniej połowa osób ze środowiska badanych pije alkohol podziela 15% szóstoklasistów, 2/3 gimnazjalistów oraz zdecydowana większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Badania pokazują, że największy skok ilościowy jeśli chodzi o spożycie alkoholu następuje po przejściu do gimnazjum. Świadczy to o olbrzymiej potrzebie adresowania nowoczesnych programów profilaktycznych do tej grupy wiekowej.

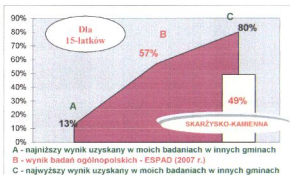
A teraz zobaczmy, co ankietowani mówią na temat swoich własnych zachowań alkoholowych. Na pytanie: „Czy w ciągu ostatnich 30 dni piłeś jakiś napój alkoholowy?” odpowiadają:

Okres 30 dni przed badaniem przyjmuje się za wskaźnik względnie częstego używania napojów alkoholowych.

**CO PIĄTY SZÓSTOKLASISTA, POŁOWA UCZNIÓW KLAS III
GIMNAZJUM i 71% UCZNIÓW II KLAS SZKÓŁ
PONADGIMNAZJALNYCH SPOŻYWAŁO ALKOHOŁ W MIESIĄCU
POPREDZAJĄCYM BADANIE.**

Jak to wygląda w porównaniu z danymi z badań ogólnopolskich i badań w innych gminach?

Porównanie młodzieży starszej:

Spożywanie alkoholu w okresie 30 dni przed badaniem	Szkoły ponadgimnazj. kl. II	
	SKARŻYSKO-KAMIENNA	ESPAD (ogólnopolskie)
TAK	71 %	79 %

Natomiast, w badanych przeze mnie gminach, wskaźniki dotyczące klas VI mieściły się w następujących przedziałach: 0%-53% (Skarżysko-Kamienna – 20%).

Interesowaliśmy się w związku z tym jakie rodzaje alkoholu preferuje młodzież. Spytałimy, jaki napój alkoholowy pili ostatni raz*.

	Szkoły podst. kl. VI	Gimnazjum kl. III	Szkoły ponadgimn. kl. II
PIWO	83 %	68 %	66 %
WINO, KOKTAIL	4 %	18 %	13 %
WÓDKA, LIKIER	13 %	14 %	21 %

*Wskazany odsetek odnosi się do tych uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem w ostatnich 30 dniach przed badaniem)

Suma procent może być większa od 100, gdy uczniowie spożywają więcej niż jeden rodzaj alkoholu

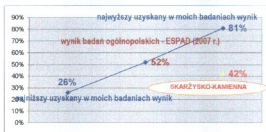
Jak widać, najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród uczniów szkół Skarżyska-Kamiennej jest piwo. Można na to patrzeć z dwóch stron. Stanowi ono niewątpliwie mniejsze zagrożenie wczesnym uzależnieniem niż wino, czy wódka. Jednakże tendencja ta świadczyć może (i niejednokrotnie świadczy) o traktowaniu przez młodzież (i nie tylko przez młodzież) piwa „nie jako alkoholu, lecz jako niegroźnego napoju orzeźwiającego. Jest to bardzo niepokojąca tendencja.

Następne pytanie brzmiało: „Ile razy zdarzyło ci się upić napojem alkoholowym” i otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

Ile razy zdarzyło ci się upić napojem alkoholowym	Szkoły podstawowe VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szkoły ponadgimnazj. kl. II
ani razu	82 %	58 %	29 %
1-2 razy	12 %	24 %	36 %
3-5 razy	5 %	10 %	18 %
6-10 razy	0 %	2 %	6 %
ponad 10 razy	1 %	6 %	11 %
Łącznie upiło się	18 %	42 %	71 %

Prawie co piąty szóstoklasista, czterech na dziesięciu uczniów klasy III gimnazjum oraz 71% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych było już pijanych.

Jak to wygląda gdzie indziej?

Porównanie młodzieży starszej:

Przekraczanie progu nietrzeźwości	Szkoły ponadgimnazj. kl. II	
	SKARŻYSKO-KAMIENNA	ESPAD-2007 (ogólnopolskie)
TAK	71 %	71 %

Natomiast wśród badanych przeze mnie uczniów klas VI upijanie się potwierdziło 7%-46% (Skarżysko-Kamienna – 18%).

Jak wynika z badań ogólnopolskich w szybkim tempie obniża się również wiek inicjacji alkoholowej. Poniższa tabela przedstawia, jak to wygląda w szkołach Skarżyska-Kamiennej.

W jakim wieku po raz pierwszy spróbował/aś alkoholu	Szkoły podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szkoły ponadgimn. II kl.
Nie piłem jeszcze alkoholu	42 %	9 %	2 %
mniej niż 9 lat	6 %	2 %	9 %
10 – 12 lat	30 %	16 %	13 %
13 – 15 lat	8 %	41 %	37 %
16-18 lat	Nie dotyczy	13 %	30 %
Nie pamiętam	14 %	19 %	9 %

Wielu badanych uczniów z wszystkich grup wiekowych miało już swoje pierwsze kontakty z alkoholem. Nierzadko poniżej 12-go roku życia.

Zobaczmy teraz, dlaczego młodzi ludzie piją.

Naciski otoczenia	41 %
Chęć pocucia się dorosłym	44 %
Chęć zabawienia się	49 %
Ucieczka od problemów	35 %
Relaks	20 %
Ciekawość	33 %
Obawa przed odrzuceniem	18 %
Chęć wyróżnienia się	24 %
Smutek	12 %
Nuda	15 %

Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, iż alkohol coraz częściej służy jako antidotum na smutki i problemy życiowe. Nie pozwala to młodemu człowiekowi realnie zmierzyć się z trudnymi sytuacjami i skraca drogę do uzależnienia. Jak wynika z powyższej tabeli, ważnymi motywami sięgnięcia przez młodego człowieka po alkohol jest próba ucieczki od problemów, smutek i nuda.

Uczniowie często nie potrafią także poradzić sobie z namowami i naciskami otoczenia. Wynika stąd konieczność przeprowadzania programów profilaktycznych, w których młodzi ludzie uczą się mówić „NIE”.

W okresie dorastania młodzi ludzie stają się bardziej niezależni od rodziców, większy wpływ na ich zachowanie mają grupy rówieśnicze. W tym też czasie zaczynają się kształtować postawy wobec alkoholu. Czy rówieśnicy mają destrukcyjny wpływ na kształtowanie tych postaw? Spyaliśmy uczniów: „**Jakie w twoim środowisku są najczęstsze reakcje na odmowę wypicia alkoholu**”. Oto odpowiedzi:

	Szk. podst i gimnazjum	Szkoły ponadgimnazjalne
zdziwienie	25 %	22 %
krytyka	20 %	21 %
podziw	3 %	9 %
zrozumienie	15 %	26 %
odrzucenie	13 %	6 %
obojętność	20 %	32 %
usilne namawianie	25 %	24 %
wyśmiewanie	20 %	11 %
nie wiem	27 %	12 %

V. POSTAWY DOROSŁYCH A PICIE ALKOHOLU PRZEZ MŁODZIEŻ

Wiedza na temat alkoholu, jego działania, funkcji społecznych, czy niebezpieczeństw związanych z jego nadużywaniem kształtuje się już od wczesnego dzieciństwa. W okresie dzieciństwa i dojrzewania formują się także postawy i przekonania związane z alkoholem. Niezwykle istotną rolę w kształtowaniu tych poglądów pełnią rodzice, później wychowawcy i inne dorosłe osoby z otoczenia. Zobaczmy, z jakimi wzorcami postępowania stykała się i styka nadal młodzież. Na pytanie: „**Z kim po raz pierwszy piłeś alkohol**” uczniowie szkół odpowiadali:

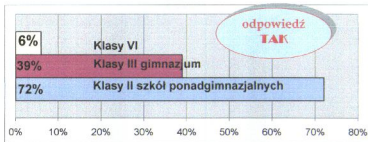
Z kolegą	73 %
Z rodzicami	14 %
Z innym dorosłym członkiem rodziny	8 %
Z innym dorosłym	2 %
Sam	3 %

**Podane liczby odnoszą się tylko do osób, które miały już kontakt z alkoholem.*

W co czwartym przypadku osobami, które po raz pierwszy poczęstowały młodego człowieka alkoholem, byli dorośli (najczęściej rodzice).

Czynnikiem sprzyjającym alkoholizacji młodzieży jest nieprzestrzeganie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, szczególnie w zakresie art. 15 pkt 2 mówiącego o zakazie sprzedaży alkoholu osobom do lat 18. Taka postawa sprzedawców, oprócz bezpośrednich szkód wynikających z zakupu i spożywania alkoholu przez młodzież, stwarza wrażenie przyzwolenia dorosłych na picie przez młodych ludzi napojów alkoholowych.

Aby zbadać skalę tego problemu zadaliśmy uczniom pytanie: **Czy kiedyś samodzielnie kupiłeś alkohol?**.

Jak z tego widać, zakup alkoholu nie stwarza dla 15-latków większych problemów.

Interesujące wydawało się również pytanie, gdzie uczniowie spożywają zakupiony alkohol, czy kryją się przed dorosłymi, czy też nie mają takiej potrzeby.

Gdzie ostatni raz piłeś alkohol ?	Klasa VI	Gimnazjum kl. III	Szkoły ponadgimnazjalne kl. II
w szkole (internacie)	0 %	1 %	9 %
u siebie w domu	44 %	30 %	18 %
na dyskotecę	8 %	7 %	20 %
u kogoś w domu	16 %	31 %	16 %
w kawiarni, pubie	0 %	8 %	13 %
w parku (na łące)	14 %	10 %	8 %
pod sklepem	0 %	0 %	6 %
w innym miejscu	18 %	13 %	10 %

Odpowiedzi odnoszą się, oczywiście, tylko do osób, które miały już kontakt z alkoholem. Jak jednak wynika z analizy danych, wielu młodych konsumentów alkoholu najchętniej jako miejsce picia wybiera dom (swoje, lub kolegów). Powstaje pytanie – gdzie w tym czasie są rodzice. Młodzież starszych klas chętnie korzysta też z lokali publicznych (kawiarnie, puby, dyskoteki), co nie może dziać się bez przyzwolenia ich właścicieli. Jest to istotna wskazówka dla służb porządkowych, gdzie należy wzmocnić kontrolę aby nie dochodziło do łamania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

MŁODZIEŻ A NARKOTYKI

W ostatnich latach dawał się zaobserwować wyraźny wzrost skali problemów wynikających z zażywania narkotyków. Działo się tak głównie za sprawą młodzieży, choć docierają także sygnały o wzroście zainteresowania narkotykami przez osoby dorosłe. Pojawiły się nowe substancje odurzające, a także nowe wzory ich zażywania. Od 1997 roku wyraźnie zmniejsza się liczba osób używających narkotyków dożylnie (np. „polskiej heroiny”). Zdziałał tu prawdopodobnie głównie lęk przed zarażeniem wirusem HIV. Generalnie jednak od początku lat dziewięćdziesiątych odsetek uczniów sięgających po narkotyki wzrósł znacznie, osiągając średni poziom europejski. Jednak badania ESPAD z 2007 r. wskazują na pojawiające się zmiany tendencji.

Wg Janusza Sierosławskiego, analizując dane z ostatnich lat, możemy zidentyfikować następujące trendy:

- Kontynuacja tendencji spadkowej liczby nadużywających substancji wziewnych.
- Po wieloletnim trendzie wzrostowym liczby osób nadużywających leków uspokajających i nasennych, zapoczątkowanym w 1997 r., w badaniach z 2007 r. zaobserwowano stabilizację, lub nawet nieznaczny spadek.
- W 1992 r. zaznaczyła się tendencja wzrostowa liczby osób nadużywających środków z grupy amfetaminy. Od 1997 r. tempo wzrostu było większe niż latach poprzednich. Ze skokowym wzrostem mieliśmy do czynienia w 2002 r. W 2003 r. i 2005 r. nadal obserwowaliśmy wzrost, ale o mniejszym nasileniu. Natomiast w badaniach z 2007 r. pojawiła się tendencja spadkowa.
- Zahamowanie trendu wzrostowego liczby osób eksperymentujących z przetworami konopi. Trend ten został zapoczątkowany w 1993 r. i przyspieszył w 1997 r. W 2002 r. notujemy dalsze przyspieszenie skali wzrostu, zaś od 2003 r. można mówić o stabilizacji, a w badaniach z 2007 r. zauważono znaczący spadek.
- Stabilizacja liczby osób nadużywających kokainy. Do 1996 r. spotykano w lecznictwie stacjonarym tylko pojedyncze osoby nadużywające tego środka, w 1997 r. ich liczba skokowo wzrosła. Od 1998 r. notowano stabilizację, przerwana spadkiem w 2001 r. i wzrostem w 2002 r. Od 2003 r. notujemy stabilizację na poziomie wyższym niż w końcówce lat dziewięćdziesiątych. Potwierdzają to także badania z 2007 r.

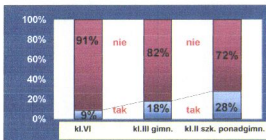
- Badania z 2007 r. wykazują tendencję spadkową, jeśli chodzi o zażywanie ekstazy.
- Generalnie można stwierdzić, że porównując wyniki z 2007 r. z wynikami badań z lat 1995, 1997 i 2003, odnotowujemy załamanie się trendu wzrostowego eksperymentowania ze środkami odurzającym wśród badanej młodzieży szkolnej.

Pierwsze nasze pytanie brzmiało:

Ilu twoich kolegów zażywa narkotyki	Szkoły podstawowe VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szkoły ponadgimnazj. II kl.
większość	1 %	2 %	5 %
około połowy	1 %	8 %	10 %
mniejszość	2 %	22 %	30 %
pojedyncze przypadki	13 %	41 %	32 %
nikt	83 %	27 %	23 %

Młodzież szkół Skarżyska-Kamiennej spostrzega problem zażywania narkotyków przez swoich rówieśników jako marginalny. Zarówno w szkole podstawowej, jak również gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych, młodzi ludzie, jeśli już dostrzegają takie zjawisko, to głównie jako pojedyncze przypadki.

Kolejnym badanym przez nas obszarem był osobisty stosunek uczniów do narkotyków. Oto odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek miałeś kontakt z jakimiś środkami odurzającymi”.

Niemal co piąty uczeń III klasy gimnazjum i więcej niż co czwarty z uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych przyznaje się do kontaktów ze środkami odurzającymi.

Jakie środki są najczęściej zażywane przez uczniów? Dla porównania podajemy wyniki badań ogólnopolskich ESPAD (J. Sierosławski, A. Zieliński) w grupie wiekowej 15-16-latków.

Rodzaj środka	Klasa	Szkoly podstawowe kl. VI	Gimnazjum kl. III		Szk. ponadgimn. kl. II	
			SKARŻYSKO-KAMIENNA	ESPAD (ogólnopolskie)	SKARŻYSKO-KAMIENNA	ESPAD (ogólnopolskie)
środki nasenne		3 %	5 %	16 %	7 %	19 %
klej, rozpuszczalnik		3 %	2 %	8 %	6 %	7 %
marihuana		1 %	10 %	16 %	22 %	28 %
amfetamina		0 %	4 %	4 %	6 %	8 %
heroina		0 %	0 %	1 %	3 %	2 %
kokaina,		0 %	0 %	2 %	4 %	3 %
ekstazy		0 %	2 %	3 %	3 %	4 %
LSD		0 %	1 %	2 %	4 %	3 %
grzybki halucynogenne		3 %	4 %	2 %	10 %	3 %
sterydy anaboliczne		1 %	3 %	2 %	10 %	4 %

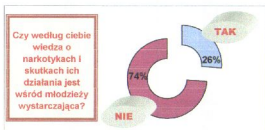
Najczęściej używanym środkiem odurzającym jest marihuana. Towarzyszy często temu powszechne przekonanie młodych ludzi o małej szkodliwości tej substancji. Nie jest to prawdą, a większość osób biorących groźniejsze środki odurzające zaczynała właśnie od tzw. „miękkich narkotyków” (haszyszu i marihuany).

Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych dużym powodzeniem cieszą się także grzybki halucynogenne i sterydy anaboliczne. Warto także zwrócić uwagę także na zażywanie środków wziewnych (kleje, rozpuszczalniki). One także często mają opinię środków bezpiecznych, co jest bardzo dużym nieporozumieniem. Wdychane opary działają bezpośrednio na tkankę mózgową doprowadzając do zniszczenia kilkuset tysięcy komórek nerwowych. Wdychanie tych środków może skończyć się śmiercią na skutek uduszenia lub niewydolności serca.

Bardzo istotną sprawą jest pytanie o częstotliwość kontaktów z narkotykami.

Czy miałeś kontakt ze środkami odurzającymi:	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szkoly ponadgimn. II kl.
kiedykolwiek	9 %	18 %	28 %
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	4 %	12 %	23 %
W ciągu ostatnich 30 dni	2 %	12 %	11 %

Jednym z podstawowych sposobów radzenia sobie z problemem narkomanii powinny być oddziaływania profilaktyczne. Zobaczmy jak swoją wiedzę o zagrożeniach związanych z używaniem narkotyków oceniają sami uczniowie.

Zaledwie co czwarty z badanych uczniów wyraża przekonanie o posiadaniu wystarczającego poziomu wiedzy o działaniu środków odurzających, zaś pozostali ankietowani odczuwają deficyt w tym zakresie. A przecież wiedza na ten temat nie powinna być tematem tabu. Należy z młodymi ludźmi rozmawiać o ich problemach, powinno się mówić o sposobach jakimi mogą być nakłanianie do wzięcia narkotyku i jak sobie w takich sytuacjach radzić.

Chcieliśmy się, w związku z tym, dowiedzieć, czy uczniowie rozmawiają o narkotykach z rodzicami. Otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

	Szkoły podst. kl. VI	Gimnazjum kl. III	Szkoły ponadgimn. kl. II
TAK	46 %	36 %	26 %
NIE	54 %	64 %	74 %

W naszych badaniach sprawdzaliśmy też, jak wygląda dostępność do środków odurzających w szkołach Skarżyska-Kamiennej. Zapytaliśmy, czy uczniowie spotkali osobę, która rozprowadza narkotyki:

a/ w szkole:

	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szkoły ponadgimn. II kl.
TAK	3 %	13 %	18 %

b/ poza szkołą:

	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szkoły ponadgimn. II kl
TAK	17 %	38 %	46 %

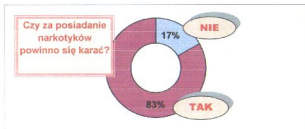
Chcieliśmy się dowiedzieć o dostępność do narkotyków, ponieważ ma ona bardzo istotny wpływ na sięganie po te substancje. Na pytanie: „**Gdzie według ciebie najłatwiej można kupić narkotyki?**” młodzi ludzie podają, że:

	KL. VI	KL. III gimnazjum	KL. II szkół ponadgimnazj.
Nie znam takich miejsc	39 %	36 %	42 %
Ulica, park	8 %	8 %	6 %
Szkoła	2 %	3 %	7 %
Dyskoteka, pub	31 %	32 %	32 %
Mieszkanie dealera	13 %	15 %	9 %
Inne miejsce	7 %	6 %	4 %

Jak z tego widać, młodzi ludzie mają przekonanie, że w narkotyki można najprędzej zaopatrzyć się na dyskotecie czy w pubie, ale kupno środka odurzającego w innych miejscach też nie następuje trudności.

39% szóstoklasistów i 36% gimnazjalistów oraz 42% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie zna takich miejsc. Są to odpowiedzi pozytywnie diagnostyczne – świadczą o tym, że ta część uczniów nie jest prawdopodobnie zainteresowana dostępem do substancji psychoaktywnych.

Na koniec chcieliśmy zobaczyć, jakie poglądy mają młodzi ludzie na sprawę odpowiedzialności karnej za posiadanie narkotyków.

Mimo czynionych przez uczniów różnych prób z zażywaniem środków odurzających, zdecydowana większość młodych osób to zwolennicy karania za posiadanie narkotyków.

❖ *Zapobieganie narkomanii:*

- Programy profilaktyczne w szkołach
- Pozaszkolne (środowiskowe) programy profilaktyczne
- Świetlice socjoterapeutyczne i opiekuńczo-wychowawcze realizujące programy profilaktyczne
- Szkolenia z zakresu tworzenia gminnych programów przeciwdziałania narkomanii
- Zakup publikacji z zakresu metodologii tworzenia programów
- Współpraca z mediami
- Kampanie edukacyjne obejmujące problematykę narkomanii
- Szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe osób realizujących na terenie gminy zadania obejmujące tematykę przeciwdziałania narkomanii
- Wspieranie programów zdrowotnych z zakresu uzależnień od narkotyków
- Programy reintegracji społecznej osób uzależnionych od narkotyków
- Realizacja badań dotyczących rozpowszechnienia używania narkotyków wśród młodzieży szkolnej
- Realizacja corocznego monitoringu oraz analiza trendów związanych ze zjawiskiem narkomanii na poziomie lokalnym
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Pomoc materialna Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	rok 2007	
	liczba rodzin	liczba osób
Ogółem	2.240	5.677
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów narkomańskich	6	13

PRZEMOC

Przemoc – to, krótko mówiąc, każde zachowanie, które poniża drugą osobę, narusza jej prawa i powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie.

Wyróżnić można kilka rodzajów przemocy. Mówimy więc o:

- ❖ ***Przemocy fizycznej*** – czyli działaniach wobec dziecka powodujących nieprzypadkowe urazy (stłuczenia, złamania, zasinienia itp.)
- ❖ ***Przemocy psychicznej*** – czyli rozmyślnych zachowaniach dorosłych wobec dzieci, nie zawierających aktów przemocy fizycznej, które powodują znaczące obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, w tym zaburzenia osobowości, niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lękowe.
- ❖ ***Wykorzystywaniu seksualnym*** – czyli takich zachowaniach osoby dorosłej, które prowadzą do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka.
- ❖ ***Zaniedbywaniu*** – czyli niezaspokojeniu podstawowych potrzeb dziecka zarówno fizycznych jak i psychicznych.

Policja w Polsce w latach 90-tych odnotowała prawie dwukrotny wzrost przypadków znęcania się nad członkami rodziny (w tym nad dziećmi). Podczas gdy liczba przestępstw ogółem wzrosła o 2%, liczba przestępstw przeciw rodzinie (nie wliczając w to uchylania się od obowiązku alimentacyjnego) aż o 62%. Oczywiście, trudno jest powiedzieć na ile wynika to ze wzrostu tego typu nagannych zachowań, a na ile ze zwiększenia zgłaszalności związanej z większą wrażliwością i uwagą społeczną na problemy przemocy domowej.

W naszych badaniach skoncentrowaliśmy się na dwóch obszarach zachowań przemocowych, tj. na przemocy w szkole (szczególnie ze strony innych uczniów) oraz przemocy domowej.

PRZEMOC W SZKOLE

Jak wynika z raportu Najwyższej Izby Kontroli szkoła staje się coraz mniej bezpiecznym miejscem. Część uczniów przejmuje wzorce i zasady postępowania funkcjonujące w wojsku a nawet w więzieniu. Na szczęście te patologiczne zachowania nie dominują jeszcze we wszystkich szkołach. Dlatego tak istotna jest diagnoza tych zjawisk na gruncie lokalnym – warto się im

przyjrzeć w momencie, gdy jeszcze jest czas na stosowanie środków zapobiegawczych. Dlatego zadaliśmy uczniom serię pytań dotyczących tych zjawisk.

	TAK	NIE
Czy zostałeś kiedykolwiek pobity w szkole?	8 %	92 %
Czy byłeś kiedykolwiek przez rówieśników zmuszany do robienia czegoś, czego nie chciałeś robić?	14 %	86 %
Czy zostałeś kiedykolwiek w szkole napadnięty i okradziony?	4 %	96 %

Jak widać, co dwunasty uczeń był ofiarą pobicia w szkole, co siódmy był zmuszany do robienia rzeczy niechcianych, natomiast napadniętych i okradzionych zostało 4% uczniów.

PRZEMOC DOMOWA

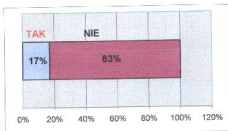
*Przemoc raz zastosowana
powtarza się*

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie należy do zadań własnych gminy.

Przez wiele lat problem przemocy domowej był marginalizowany, nie dostrzegano jego rozmiarów, ani zagrożeń. Dopiero w ostatnim czasie organizowany jest system pomocy osobom krzywdzonym.

Istotna jest tutaj współpraca przedstawicieli wszystkich służb i instytucji pracujących z dziećmi oraz udzielających pomocy ofiarom przemocy, tzn. pedagogów, pracowników świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych, psychologów, pracowników socjalnych, policjantów, przedstawicieli służby zdrowia, księży, terapeutów uzależnień i innych.

Spójrzmy jak skalę tego problemu spostrzegają uczniowie szkół w Skarżysku-Kamiennym. Zadaliśmy uczniom pytanie: „*Czy kiedykolwiek w życiu rodzinnym byłeś świadkiem przykrej sytuacji spowodowanej przez picie alkoholu*” i otrzymaliśmy następujące odpowiedzi.

Co szósty uczeń jest karcony w sposób niebezpieczny, powodujący urazy fizyczne.

Pytaliśmy też, czy uczniowie znają przynajmniej jedną osobę, która z błahych powodów jest karana fizycznie przez rodziców. Oto odpowiedzi:

	Szkoły podstawowe Kl. VI	Gimnazjum Kl. III	Szkoły pogimnazj. Kl. II
TAK	29 %	31 %	28 %

Z wyników tych badań można wysnuć kilka spostrzeżeń:

- po pierwsze, zachowania przemocowe są nadal traktowane przez niemałą grupę rodziców jako ważna metoda wychowawcza,
- po drugie, wśród tego typu zachowań dominuje przemoc psychiczna, choć elementy przemocy fizycznej też nie należą do rzadkości,
- po trzecie – część uczniów akceptuje takie zachowania w niektórych sytuacjach.

❖ Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:

• Punkt konsultacyjno-interwencyjny dla ofiar przemocy w rodzinie	Ilość porad
○ Sprawcy przemocy w rodzinie	20
○ Ofiary przemocy w rodzinie	20
OGÓŁEM:	40

• Inne formy przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Ilość
Interdyscyplinarny zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	1

SYTUACJA SPOŁECZNO-BYTOWA BADANEJ MŁODZIEŻY

I. Twoi rodzice pracują:

Oboje	65 %
Tylko tato	19 %
Tylko mama	11 %
Żaden z rodziców	5 %

II. Jeśli otrzymujesz jakieś pieniądze, to przeznaczasz je na:

	Szkoły podst. kl. VI	Gimnazjum III kl.	Szkoły ponadgimnazj. VIII kl.
A/ Słodycze	33 %	49 %	48 %
B/ Papierosy	1 %	10 %	13 %
C/ Kasety z muzyką	15 %	7 %	2 %
D/ Książki	16 %	18 %	5 %
E/ Gazety	25 %	30 %	22 %
F/ Napój alkoholowy	0 %	11 %	24 %
G/ Oszczędzam na ubranie	44 %	55 %	55 %
H/ Kupuję coś innego	50 %	48 %	54 %

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych w Skarżysku-Kamiennej badań monitoringowych można wyciągnąć następujące wnioski w obszarze z lokalnej diagnozy problemów alkoholowych i innych zagrożeń społecznych:

1/ Jak mieszkańcy miasta spostrzegają skalę tych problemów?

- a) alkoholizm zajmuje czwarte miejsce w hierarchii problemów społecznych. Wymienia go czterech na dziesięciu badanych. Dodając do tego narkomanię (2 miejsce – 46% wskazań), uzyskamy pełny obraz zagrożenia uzależnieniami widziany oczyma dorosłych mieszkańców Skarżyska-Kamiennej. Młodzież widzi to jeszcze ostrzej: alkoholizm jest na pierwszym miejscu (60%), a narkomania na trzecim (54%).
- b) Prawie połowa ankietowanych uważa, że osoby pijące alkohol w ich okolicy stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa.

2/ Czego mieszkańcy oczekują od swoich przedstawicieli w samorządzie:

- a) 83% badanych oczekuje na poziomie lokalnym działań służących ograniczeniu skali problemów alkoholowych. W tym kryje się między innymi odpowiedź na pytanie, po co potrzebny jest rzetelny gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- b) Zdecydowana większość badanych chce utrzymania a nawet podwyższenia do 21 lat wieku legalnego nabycia napojów alkoholowych. Za tą drugą opcją opowiada się 53% dorosłych i 18% uczniów. Oczywiście związane z tym decyzje podejmowane są na innym szczeblu, jednak powyższe fakty pokazują, że w Skarżysku-Kamiennej **istnieje dobra atmosfera do realizacji lokalnych działań profilaktycznych i terapeutycznych.**
- c) Prawie połowa badanych uważa, że sprzedawcy napojów alkoholowych powinny odprowadzać do kasy gminy pieniądze na finansowanie zapobiegania alkoholizmowi, nawet jeśli przez to alkohole byłyby nieco droższe

3/ Jak przedstawia się skala problemów alkoholowych w Skarżysku-Kamiennej?

- a) Według danych szacunkowych opartych na wskaźnikach wypracowanych przez PARPA co piąty mieszkaniec gminy uwikłany jest w jakiś sposób (osobiście, lub przez członków rodziny) w problem alkoholowy.

4/ Jakie jest zagrożenie młodzieży tymi problemami.

- a) *Wśród dzisiejszych 15-16-latków nie pije alkoholu zaledwie 9% uczniów (wśród uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych odsetek ten wynosi 2%). Dla porównania prawie połowa dzisiejszych dorosłych mieszkańców Skarżyska-Kamiennej podaje, że nie znało smaku alkoholu przed 18-tym rokiem życia (lub w ogóle nie pije). Do 15 roku*

życia po alkohol sięgnęło 24% dorosłych. Potwierdza się więc teza o wzroście zachowań ryzykownych wśród młodzieży. Co gorsza picie młodzieży przestaje być sporadycznym wyskokiem, a staje się obyczajem. Co piąty szóstoklasista i połowa 15-latków pila alkohol w ciągu ostatniego miesiąca. To samo dotyczy 71% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

- b) Najczęściej spożywanym przez młodzież napojem alkoholowym jest piwo. Towarzyszy temu często fałszywe i szkodliwe przekonanie, że alkohol w piwie jest mniej groźny niż wódce.
- c) Uczniowie nie tylko piją, ale i upijają się. Pijany już był prawie co piąty uczeń klasy szóstej, czterech na dziesięciu uczniów klasy III gimnazjum i 71% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- d) Co dziesiąty szóstoklasista, co piąty uczeń gimnazjum i 43% uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w kłótni, sprzeczce lub bójce z powodu alkoholu.
- e) Niepokojąco wygląda także analiza motywów picia. Wielu młodych ludzi sięga po alkohol już nawet nie po to, aby się zabawić czy rozerwać, lecz traktując picie jako lekarstwo na problemy i smutki. Skraca to drogę do uzależnienia, nie daje bowiem możliwości realnego zmierzania się z problemami.

5/ Młodzież a narkotyki

- a) *Jeśli chodzi o środki odurzające, mimo iż narkotyzowanie się nie jest przez uczniów Skarżyska-Kamiennej spostrzegane jako zjawisko powszechne, to jednak prawie co piąty uczeń III klasy gimnazjum i 28% uczniów II klasy szkoły pogimnazjalnej przyznaje się do kontaktów ze środkami odurzającymi (najczęściej jest to marihuana). 12% gimnazjalistów i 11% uczniów szkół ponadgimnazjalnych miał kontakt ze środkami odurzającymi w okresie 30 dni przed badaniem.*
- b) Zaledwie co czwarty z badanych uważa, że ich rówieśnicy posiadają wystarczającą wiedzę o narkotykach i szkodliwych skutkach ich działania.
- c) 18% uczniów szkół średnich spotkało w szkole osobę rozprowadzającą narkotyki a poza szkołą – 46%. Wśród gimnazjalistów odpowiednio: 13% i 38%.
- d) Młodzi ludzie mają przekonanie, że w narkotyki można najprędzej zaopatrzyć się na dyskotecce czy w pubie, ale kupno środka odurzającego w innych miejscach też nie następuje trudności.

6/ Dorośli a narkotyki

- a) Połowa dorosłych ankietowanych mieszkańców Skarżyska-Kamiennej uważa, że w ich okolicy łatwy jest dostęp do narkotyków.

- b) Zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Skarżyska-Kamiennej (95%) uważa, że za posiadanie narkotyków powinno się karać (wśród młodzieży takie przekonanie podziela 83 % badanych)

7/ Problemy przemocy

- a) Dzieci narażone są w szkole i w domach na różnego rodzaju akty przemocy.
- b) Co dwunasty uczeń był ofiarą pobicia w szkole, co siódmy był zmuszany do robienia rzeczy niechcianych, a co dwudziesty został napadniętych i okradzionych zostało 4% uczniów.
- c) Co piąty z badanych dorosłych jest zwolennikiem surowego wychowania.
- d) W trzech rodzinach na dziesięć serwuje się wyzwiska, w co dwunastej - dzieci są bite.
- e) Co szósty uczeń jest karcony w sposób niebezpieczny dla zdrowia.

8/ Na ile postawy dorosłych wpływają na zachowania alkoholowe młodzieży?

- a) W co czwartym przypadku osobami, które po raz pierwszy poczęstowały młodego człowieka alkoholem byli dorośli – najczęściej rodzice.
- b) Jednocześnie 32% uczniów było świadkiem przykrych sytuacji w życiu rodzinnym spowodowanej przez alkohol, zaś ponad połowa badanych chciałaby, aby ojciec lub matka przestali pić.
- c) Młodzi ludzie nie mają też problemu z omijaniem zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. 39% uczniów klasy III gimnazjum kupowało samodzielnie alkohol.
- d) Gdy zapytamy gdzie młodzież najczęściej spożywa alkohol, to okaże się, że w domu, na dyskotecę, w kawiarni. A co w tym czasie robią dorośli?

9/ Przedstawiłem Państwu skalę problemów. Warto jednak podkreślić, że wobec tych problemów nie jesteśmy bezradni. W Skarżysku-Kamiennej od wielu lat realizuje się działania w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Są to np. oddziaływania w ramach:

- a) Gminna Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Osoby uzależnione i wyrządzające swoim piciem poważne szkody społeczne nie chcące się poddać leczeniu mogą być zgłoszone do komisji celem wszczęcia procedury sądowej zobowiązującej do leczenia odwykowego. W 2007 r. Komisja przeprowadziła 250 rozmów interwencyjno-motywacyjnych (109 spraw skierowano do sądu).
- b) Ośrodka Pomocy Społecznej – udzielił pomocy dla 400 rodzin z problemem alkoholowym (810 osób).
- c) Działań konsultacyjno-informacyjnych, grup samopomocowych, leczenia odwykowego:
 - osoby z problemem alkoholowym otrzymują pomoc w punkcie informacyjno-konsultacyjnym. W 2007 r. udzielono 76 porad

związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych (osoby uzależnione – 30 porad, osoby współuzależnione – 46 porad).

- trzeźwienie wsparte jest oddziaływaniami grup samopomocowych.
- w mieście funkcjonuje ambulatoryjna placówka leczenia odwykowego.

d) Oddziaływań profilaktycznych:

- W Skarżysku-Kamiennej działają 3 świetlice realizujące program socjoterapeutyczny i 11 świetlic realizujących program opiekuńczo-wychowawczy. Działaniem tych placówek objęte jest łącznie 275 dzieci.
- Wielu uczniów uczestniczyło w 2007 roku w programach profilaktyki uzależnień.

10/ W związku z tymi działaniami warto spytać: Czy w dynamice problemów alkoholowych istnieją jakieś pozytywne tendencje? ODPOWIEDŹ BRZMI: TAK.

- a) Co trzeci z badanych mieszkańców Skarżyska-Kamiennej uważa, że widok osób pijanych na ulicach jest rzadszy niż dawniej. Podobny odsetek mieszkańców dostrzega także zmniejszanie się liczby spraw załatwianych przez alkohol czy też przypadków niekontrolowania zachowań alkoholowych na imprezach.
- b) Wielu badanych dostrzega wzrost liczby przypadków odmawiania picia (51%), zwiększenie akceptacji dla postaw abstynenckich (42%) a także wzrastającą popularność uroczystości bezalkoholowych (29%).
- c) 71% badanych mieszkańców coraz częściej styka się z osobami, które zostały abstynentami lub przynajmniej piją w sposób mniej destrukcyjny niż dawniej.
- d) Zdecydowanie zmniejsza się picie alkoholu w pracy i tolerancja kadry kierowniczej dla takich zachowań.
- e) Zmieniają się preferencje alkoholowe. Napoje spirytusowe są zastępowane napojami o niskiej zawartości alkoholu.
- f) Prawie 3/4 badanych wiedziałoby gdzie szukać pomocy, gdyby ktoś z ich bliskich miał problemy z alkoholem.
- g) Wzrasta także zaufanie do działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych. 79% badanych wierzy w skuteczność leczenia odwykowego.

11/ I jeszcze bardzo istotna sprawa. Jaką rolę w animacji tych wszystkich pozytywnych zmian mają działania lokalne? Zdaniem badanych mieszkańców Skarżyska-Kamiennej – bardzo dużą. Docenia to więcej niż co trzecia osoba.

12/ Inne problemy społeczne

Poczucie bezpieczeństwa

- a) Mieszkańcy Skarżyska Kamiennej zaliczają wzrost przestępczości do najistotniejszych problemów społecznych.

- b) Szczęściu na dziesięciu badanych dobrze ocenia stan bezpieczeństwa w swoim najbliższym otoczeniu (ulica, osiedle). Przeciwnego zdania jest co trzeci badany.
- c) Jako największe zagrożenie bezpieczeństwa połowa badanych wskazuje brawurową jazdę samochodami i motocyklami. Badani w dalszej kolejności wymieniają: chuligaństwo i wandalizm, widok pijanych osób w miejscach publicznych oraz zakłócanie ciszy nocnej.

Niepełnosprawność

- a) Co szósty mieszkaniec Skarżyska-Kamiennej stawia problemy osób niepełnosprawnych wysoko w hierarchii problemów społecznych.
- b) 15,6% świadczeń przyznawanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej ma związek z niepełnosprawnością.
- c) Mieszkańcy gminy popierają finansowanie pomocy osobom niepełnosprawnym nawet kosztem innych wydatków.

13/ Strategiczne kierunki realizacji programu gminnego w przyszłych latach:

- Kontynuacja działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów, i poszerzanie o inne rozbudowane, cykliczne programy profilaktyczne.
- Istotne jest, aby zajęcia profilaktyczne obejmowały ćwiczenia odmawiania picia, nieulegania naciskowi grupy, bronięcia własnych postaw i przekonań.
- Realizacja programów profilaktycznych obejmować powinna coraz młodsze grupy wiekowe. Jak wykazują badania, jednym z ważniejszych zadań jest dotarcie do uczniów szkół podstawowych. Jest to najlepszy moment, aby wpłynąć na zmianę preferencji w korzystnym kierunku, gdyż po przejściu do gimnazjum zaczyna się lawinowy wzrost niepożądanych zachowań alkoholowych.
- W związku z różnorodnością działań ryzykownych podejmowanych przez młodzież a także szeroką skalą innych zagrożeń wskazane jest tworzenie oddziaływań edukacyjnych i prewencyjnych dotyczących różnych środków odurzających (alkohol, tytoń, narkotyki) czy też adekwatnych sposobów zachowania się w sytuacjach przemocowych.
- Wzrost dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych dotyczących problemów alkoholowych m.in. poprzez preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz młodzieży także rodziców (np. „III Elementarz, czyli Program Siedmiu Kroków”, „Program Domowych Detektywów”).
- Wspieranie działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych i realizujących program socjoterapeutyczny w celu objęcia nimi jak największej liczby dzieci z grup ryzyka (rodziny dysfunkcyjne, w tym alkoholowe).

- Współpraca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji i innych instytucji w kierunku prawnego egzekwowania przestrzegania ustawowego zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.
- Konieczne jest tworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki gminnej angażującego wiele grup społeczności lokalnej (oprócz młodzieży i rodziców także wychowawców, sprzedawców napojów alkoholowych, przedstawicieli samorządu itp.)
- Promowanie mody na zdrowy styl życia; zachęcanie i włączanie młodzieży do udziału w konkursach o charakterze edukacyjno-profilaktycznym itp.
- Promocja, wspólnie ze szkołami, liderów młodzieżowych i wykorzystywanie ich aktywności w działaniach profilaktycznych i promujących zdrowy styl życia.
- Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań.
- Wprowadzenie do programów szkolnych stałych elementów edukacyjnych w zakresie zapobiegania zachowaniom ryzykownym. Zakup materiałów edukacyjno szkoleniowych.
- Współdziałanie oraz pomoc w szkoleniu grup zawodowych i osób związanych bezpośrednio lub pośrednio z realizacją gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych (pracownicy lecznictwa odwykowego, policja, pomoc społeczna, pedagodzy, kuratorzy sądowi, członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i. in.).
- Wykorzystywanie prawnego zobowiązania do leczenia odwykowego.